

การสื่อสารในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนบางน้ำผึ้ง
อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

นายกรชวัล น้ำใจดี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์

คณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2548

ISBN 974-14-3817-6

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๒๗ ๐.๘. ๒๕๔๘

๑๑๑๕๕๕๘๙๙

COMMUNICATION FOR ECOTOURISM MANAGEMENT OF BANGNUMPEUNG
COMMUNITY, PHAPRADAENG DISTRICT, SAMUTPRAKARN PROVINCE

Mr. Kornchawan Namchaidee

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Communication Arts Program in Development Communication

Department of Public Relations

Faculty of Communication Arts

Academic Year 2005

ISBN 974-14-3817-6

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การสื่อสารในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนบางน้ำผึ้ง
อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

โดย

นายกรชวัล น้ำใจดี

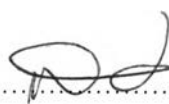
สาขาวิชา

นิเทศศาสตร์พัฒนาการ

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ พัทธนี เขยจรรยา

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับเป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารบัณฑิต

..... คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.พีระ จิรโสภณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ อุบลวรรณ เปรมศิริรัตน์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ พัทธนี เขยจรรยา)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.พนม คลี่ฉายา)

กรขวัล น้ำใจดี : การสื่อสารในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ (COMMUNICATION FOR ECOTOURISM MANAGEMENT OF BANGNUMPEUNG COMMUNITY, PHAPRADAENG DISTRICT, SAMUTPRAKARN PROVINCE) อาจารย์ที่ปรึกษา: รองศาสตราจารย์พีชณี เขยจรรยา, 133 หน้า. ISBN 974-14-3817-6

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1. เพื่อศึกษาวิธีการสื่อสารของสมาชิกในชุมชนบางน้ำผึ้ง อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ ที่ใช้ในการจัดการการท่องเที่ยว 2. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนบางน้ำผึ้ง อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยการสังเกต ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผลการวิจัยพบว่า

1. วิธีการสื่อสารของสมาชิกในชุมชนบางน้ำผึ้งที่ใช้ในการจัดการการท่องเที่ยวมี 3 ระยะสำคัญคือ

1.1 ระยะก่อตัว ได้แก่ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้งเริ่มความคิดในการแก้ไขปัญหา โดยวิธีการสื่อสารในขั้นนี้จะเป็นการสื่อสารภายในตนเอง จากนั้นจึงนำความคิดที่ได้ไปปรึกษากับกลุ่มผู้นำชุมชน โดยวิธีการสื่อสารในขั้นนี้จะเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลอย่างไม่เป็นทางการ อาศัยความสนิทสนมคุ้นเคย โดยประเด็นที่พูดคุยจะเป็นวิธีการแก้ไขปัญหาชุมชนของนายกองค้การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง ต่อมาจึงนำประเด็นนี้ไปสู่การประชุมประชาคมตำบลบางน้ำผึ้ง ซึ่งวิธีการสื่อสารในขั้นนี้จะเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลอย่างเป็นทางการ ได้แก่ การประชุมประชาคมตำบล การติดป้ายประกาศ การสื่อสารระหว่างบุคคลอย่างไม่เป็นทางการ ได้แก่ การพูดคุยแบบปากต่อปาก ประเด็นในการพูดคุยคือ กำหนดการนัดหมายประชุมประชาคมตำบลความเป็นไปได้ในการแก้ไขปัญหาผลผลิตล้นตลาด การท่องเที่ยวภายในชุมชน

1.2 ระยะดำเนินการ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลและชาวบ้านบางน้ำผึ้งเริ่มดำเนินการเปิดตัว โดยวิธีการสื่อสารในขั้นนี้จะเป็นการประชุมพูดคุยอย่างเป็นทางการ ได้แก่ การประชุมกับหน่วยราชการภายนอก และการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ ได้แก่ การพูดคุยกับประชาชนในชุมชน ช่องทางการสื่อสารที่ใช้ คือ การออกจดหมายจากส่วนราชการถึงส่วนราชการ การพูดคุยกับผู้นำครอบครัว โดยประเด็นในการพูดคุย คือ โน้มน้าวใจและชี้ให้เห็นประโยชน์ของการท่องเที่ยวภายในชุมชน

1.3 ระยะประสานงานเพื่อจัดการการท่องเที่ยว ได้แก่ การประสานงานกับกลุ่มองค์กรและกลุ่มอาชีพในชุมชน โดยวิธีการสื่อสารในขั้นนี้จะเป็นการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการกับผู้นำกลุ่ม โดยชี้ให้เห็นประโยชน์ที่จะได้รับจากการท่องเที่ยว การประสานงานกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ โดยวิธีการสื่อสารที่ใช้จะเป็นการพูดคุยอย่างเป็นทางการ เพื่อขอความร่วมมือและการสนับสนุน การประสานงานไปยังสื่อมวลชนเพื่อทำการประชาสัมพันธ์ ในขั้นนี้วิธีการสื่อสารจะเป็นการให้ผู้นำชุมชนเป็นผู้บอกข่าวไปยังสื่อมวลชน มีการทำแผ่นพับประชาสัมพันธ์ จัดทำบอร์ดประชาสัมพันธ์ และการสื่อสารระหว่างสมาชิกในชุมชน จะเป็นการพูดคุยแบบปากต่อปากอย่างเป็นทางการนั่นเอง ช่องทางการสื่อสารที่สำคัญ ได้แก่ การพูดคุยในร้านชำ ป้ายประกาศ และหอกระจายข่าว โดยประเด็นเนื้อหาที่สื่อสารคือ การท่องเที่ยวที่ไม่ทำลาย และการท่องเที่ยวที่คงไว้ซึ่งประเพณีและวิถีชีวิต

2. บทบาทของผู้นำชุมชนที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนบางน้ำผึ้งมี 3 ระยะสำคัญคือ

2.1 ระยะก่อตัว ผู้ที่ริเริ่มแนวความคิดการท่องเที่ยวภายในชุมชนบางน้ำผึ้งคือ นายสำเนา รัตมิต นายกองค้การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง โดยเริ่มจากความต้องการแก้ไขปัญหาของชุมชน

2.2 ระยะดำเนินการ ผู้ที่มีบทบาทในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนบางน้ำผึ้งในขั้นนี้คือ กลุ่มผู้นำและผู้อาวุโสในชุมชนบางน้ำผึ้งซึ่งนำโดยนายกองค้การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง โดยมีส่วนในการกำหนดแผนการจัดการและกฎระเบียบ

2.3 ระยะประสานงานเพื่อจัดการการท่องเที่ยว กลุ่มผู้นำมีบทบาทสำคัญในด้านต่างๆ คือ บทบาทในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร บทบาทในการดูแลและบริการนักท่องเที่ยว และบทบาทในการแก้ไขปัญหา

ภาควิชา.....การประชาสัมพันธ์.....ลายมือชื่อนิสิต.....กรขวัล น้ำใจดี.....
 สาขาวิชา.....นิเทศศาสตร์พัฒนาการ.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
 ปีการศึกษา.....2548.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4785202228 : MAJOR DEVELOPMENT COMMUNICATION

KEYWORDS : COMMUNICATION / ECOTOURISM / ECOTOURISM MANAGEMENT / LEADERSHIP / COMMUNITY

KORNCHAWAN NAMCHAIDEE : COMMUNICATION FOR ECOTOURISM MANAGEMENT OF BANGNUMPEUNG COMMUNITY, PHAPRADAENG DISTRICT, SAMUTPRAKARN PROVINCE".

THESIS ADVISOR :ASSOC.PROF. PATCHANEE CHEYJUNYA, 133 pp. ISBN 974-14-3817-6.

The objectives of this research are to study the communication methods of members of Bangnumpeung Community, Phapradaeng District, Samutprakarn Province in eco-tourism development; and to study the role of the community leaders in eco-tourism development in the community. Key methodologies used for this qualitative research are participated and non-participated observation, as well as in-depth interview with key informants.

The results are as follows:

1. The methods of communications used by Bangnumpeung Community members for tourism development can be divided into three phases;

1.1 *Initiation Phase* – Communication methods used in this phase were intra-personal communication, informal interpersonal communication and formal interpersonal communication. At first, the President of Bangnumpeung District Administration Organization used intra-personal communication to initiate ideas to solve problems in the community. Then, he used informal interpersonal communication to discuss his ideas with the community leaders. After that, the ideas were discussed by using formal interpersonal communication (district hearing, public announcement) and informal interpersonal communication (verbal communication.) Topics discussed were agenda for district hearings, possible solutions for solving the problems of oversupply, and eco-tourism development in the community.

1.2 *Preparation Phase* - While the District Administration Organization and community leaders started communicate with people in the community, communication methods used in this phase were formal interpersonal communication (formal meetings with public organizations concerned) and informal interpersonal communication (discussions with people in the community). Channels of communication were letters from public organizations and discussion with family leaders. The objective of the communication during this phase was to convince people in the community about the benefits of eco-tourism development within the community.

1.3 *Implementation Phase* – During this phase, the leaders of the community tried to co-ordinate with key local organizations in the community to promote and manage eco-tourism in the community. Communication methods used during this phase were informal and formal interpersonal communication. Informal discussion about the benefits of tourism promotion was held between the community leaders and leaders of local organizations. Formal discussion was used to communicate with the public sector in order to ask for support. In addition, the community leaders also coordinated with the media to promote tourism in the community. In doing so, communication methods used were word-of-mouth communication with the media, leaflets, and exhibition boards. Communication between members of the community, meanwhile, was conducted using informal oral communication. Key channels of communications were verbal communication in grocery stores, public announcement and local news station. Key topics communicated were sustainable tourism development.

2. Roles of community leaders in eco-tourism development in Bangnumpeung Community can be divided into three phases namely;

2.1 *Initiation Phase* – Mr. Samnau Rasamitud, the President of Bangnumpeung District Administration Organization, was the one who initiated the idea of tourism promotion in the community as he wanted to improve the quality of life of people in the area.

2.2 *Preparation Phase* – Leaders and senior citizens of the community, led by the President of Bangnumpeung District Administration Organization who helped set the implementation plan, played major role in eco-tourism development in Bangnumpeung Community.

DepartmentPublic Relations..... Student's Kornchawan Namchaidée

Field of study ..Development Communication.. Advisor's.....[Signature].....

Academic year2005.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากผู้มีพระคุณหลายท่าน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ที่ปรึกษา รศ. พัทธนี เขยจรรยา ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รศ. อุบลวรรณ เปรมศรีรัตน์ และกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร. พนม คลีฉายา ที่กรุณาสละเวลาในการให้คำปรึกษาอันเป็นประโยชน์และตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์จนเสร็จสมบูรณ์

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คุณสำเนา รัชมิตต์ ที่เอื้อเฟื้อข้อมูลและความช่วยเหลือในการขอเก็บข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่าน และขอขอบพระคุณ เจ้าหน้าที่และผู้นำชุมชนบางน้ำผึ้งทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการสัมภาษณ์

ขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อสมพงษ์ คุณแม่เมทิตี น้ำใจดี ที่สนับสนุนผู้วิจัย ทั้งด้านทุนทรัพย์ ความเอาใจใส่ ดูแลห่วงใย ผู้วิจัยตั้งแต่เล็กจนโต

ขอขอบคุณเพื่อนๆ ทั้งเพื่อนปริญญาโท จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โอ กอล์ฟ วิน เจียบ ตลอดจนเพื่อนปริญญาตรี ธรรมศาสตร์ทุกคน สำหรับความช่วยเหลือและให้กำลังใจ ที่คอยช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ และมิตรภาพที่ดี ที่มีให้ผู้วิจัยตั้งแต่วันแรกที่ได้พบกัน

สุดท้ายที่ลืมไม่ได้ ขอขอบคุณ พี่แจ๊ค รณชาติ บุตรแสนคม ที่ให้ความช่วยเหลือทุกอย่าง จนกระทั่งวิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ซ
สารบัญภาพ.....	ฅ
สารบัญแบบจำลอง.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	5
ปัญหาคำถามการวิจัย.....	6
ขอบเขตการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์ต่างๆ ที่ใช้ในการวิจัย.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย.....	8
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
แนวความคิดเกี่ยวกับการสื่อสาร.....	9
แนวความคิดเกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อการจัดการ.....	20
แนวความคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์.....	38
แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม.....	40
แนวความคิดเกี่ยวกับผู้นำ.....	49

	หน้า
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	61
กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย.....	61
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	62
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	63
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	65
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	66
ข้อมูลเบื้องต้นของชุมชนบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ.....	66
วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 วิธีการสื่อสารของสมาชิกในชุมชนบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ที่ใช้ในการจัดการการท่องเที่ยว.....	89
วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 บทบาทของผู้นำชุมชนที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยว ของชุมชนบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ.....	113
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	119
สรุปผลการวิจัย.....	119
อภิปรายผล.....	121
ข้อเสนอแนะ.....	127
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	128
รายการอ้างอิง.....	129
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	133

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	สรุปวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร.....	11

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า	
1	ภาพถ่ายมุมสูงจากอาคารบริเวณสาธิต.....	67
2	ป้ายแสดงพื้นที่ทรัพย์สินของรัฐสงวนไว้เพื่อสร้างสวนกลางมหานคร.....	68
3	เขื่อนคอนกรีตเสริมเหล็กที่สร้างโดยกรมโยธาธิการ.....	68
4	ประตูน้ำบริเวณปากคลองบางกระเจ้า.....	68
5	ทางเดินคอนกรีตเสริมเหล็กภายในชุมชน.....	69
6	ทางเดินคอนกรีตเสริมเหล็กภายในชุมชน.....	70
7	บ้านเรือนชาวบ้านที่อยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา.....	70
8	ฝั่งตรงข้ามคือแขวงบางนา กรุงเทพมหานคร.....	72
9	อุโบสถโบราณของวัดบางน้ำผึ้งนอก.....	73
10	ภาพวาดจิตรกรรมฝาผนังสมัยอยุธยาในอุโบสถ.....	73
11	บรรยากาศบริเวณตลาดน้ำในวันธรรมดา.....	74
12	บรรยากาศบริเวณตลาดน้ำในวันเสาร์ - อาทิตย์.....	75
13	ทำน้ำสาธารณะภายในชุมชนบางน้ำผึ้ง.....	76
14	บรรยากาศบริเวณทางเข้าตลาดน้ำ.....	77
15	ร้านค้าที่อยู่ในเรือ.....	77
16	ซุ้มจำหน่ายอาหารที่ตั้งอยู่บริเวณริมทางเดิน.....	78
17	ศาลาไทยริมน้ำสำหรับนั่งพักผ่อน.....	78
18	ดอกไม้ประดิษฐ์จากเกล็ดปลา สินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์.....	79
19	ศาลานวดแผนโบราณของกลุ่มบางน้ำผึ้งแผนไทยภายในบริเวณตลาดน้ำ.....	80
20	เรือเช่าสำหรับท่องเที่ยวบริเวณตลาดน้ำ.....	81
21	คุณครุมะลี พูนสวัสดิ์ ผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์.....	82
22	บ้านพักโฮมสเตย์.....	82

ภาพที่		หน้า
23	บรรยากาศภายในบ้านพักโฮมสเตย์.....	83
24	การเตรียมสถานที่พักให้กับนักท่องเที่ยว.....	83
25	การซื้อจักรยานท่องเที่ยวรอบชุมชน.....	85
26	ภาพนักท่องเที่ยวที่เช่าจักรยาน.....	85
27	ป้ายประกาศที่ติดอยู่บริเวณชุมชน.....	111
28	หอกกระจายข่าวในชุมชน.....	112

สารบัญแบบจำลอง

แบบจำลองที่		หน้า
1	วิธีการคลี่คลายปัญหา.....	29
2	ลำดับชั้นการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนบางน้ำผึ้ง.....	90
3	การสื่อสารในการบริการหรือของกลุ่มผู้นำชุมชน.....	93
4	การสื่อสารของกลุ่มผู้นำชุมชนกับชาวบ้านผ่านประชาคมตำบล.....	96